

4A
34
11
3

4A
34
11
3

Foi: 4-22-33

22
3

Tanto in la Vico sonu est Liber Andrea magni
Exigua ut placeant munera mille animam

Faint, illegible handwriting in brown ink, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

4A
34
11
3

Tanto uile Viro donū est Liber. Andvea, magnū,
Exigua ut placeant munera, mitto animum.

1
Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten mark or signature in the bottom left corner.

Pa. Viv. de Co. Neal

FRANCISCV
DE VERULAMIO
Summi Angliæ
CANCELLARIS
Instauratio
magna.

Sua. Paul. sculp.

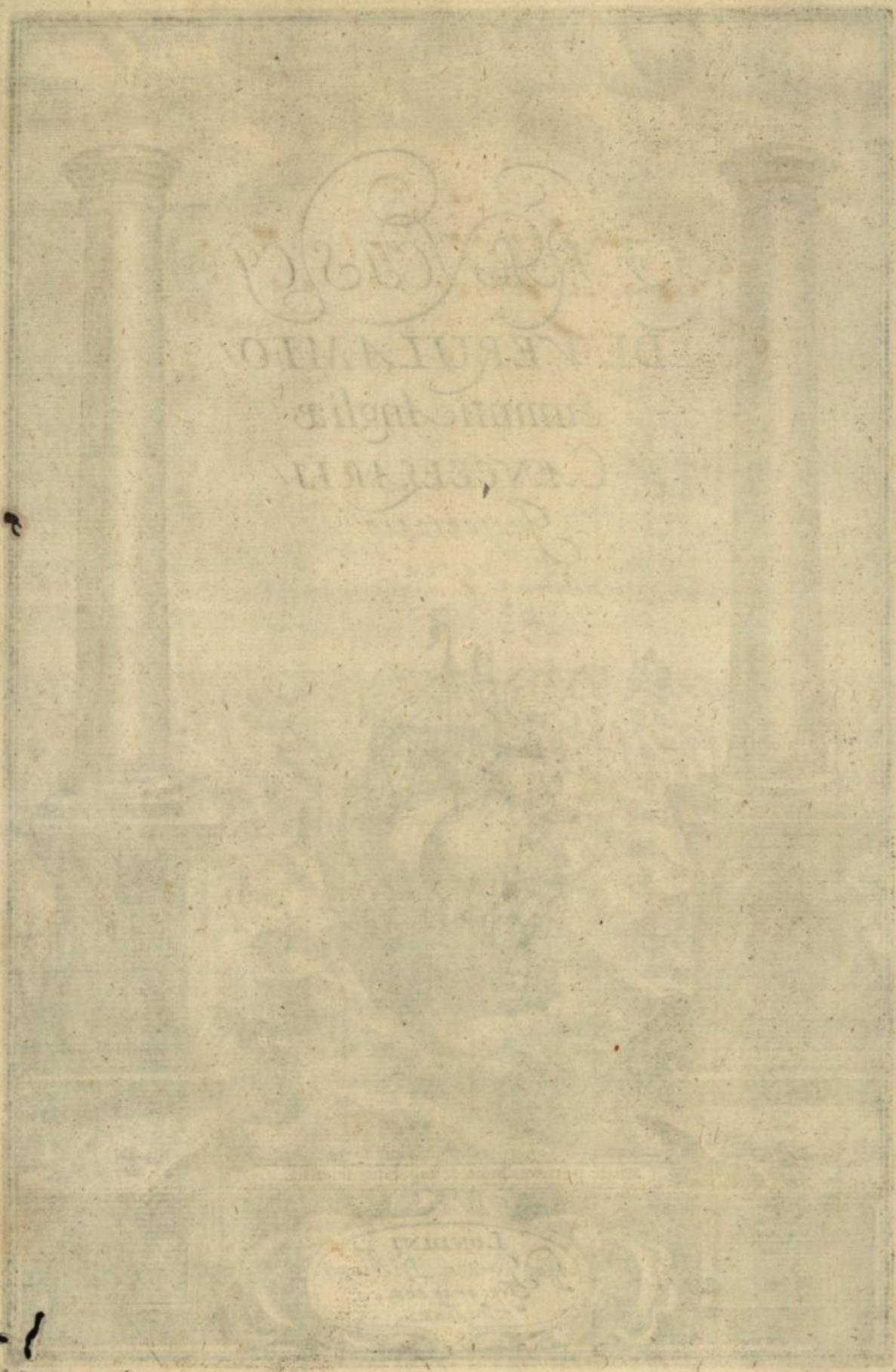
Multi pertransibunt & augebitur scientia.

Anno

LONDINI
Hæc Joannem Billium
Typographum
Regium.

1620

Handwritten text at the top of the page, possibly a signature or title, written in a cursive script.

Handwritten marks or scribbles at the bottom left corner of the page.

FRANCISCVS

DE VERVLAMIO,

SIC COGITAVIT;

TALEMQVE APVD SE

rationem instituit, quam Vuentibus &

Posteris notam fieri, ipsorum

interesse putauit.

Vm Illi pro comperto esset, Intellectum humanum sibi ipsi negotium faceffere, neque auxilijs veris (quæ in Hominis potestate sunt) vti sobriè & commodè; vnde multiplex Rerum Ignoratio, & ex Ignoratione Rerum detrimenta innumera: omni ope connitendum existimauit, si quo modo commercium istud *Mentis, & Rerum* (cui vix aliquid in terris, aut saltem in terrenis, se ostendit simile) restitui posset in integrum, aut saltem in melius deduci. Vt verò errores qui inualuerunt, quique in æternum inualituri sunt, alij post alios (si mens sibi permittatur) ipsi se corrigerent, vel ex vi Intellectus propria, vel ex auxilijs atque adminiculis Dialecticæ, nulla pror-

sus

sus suberat Spes ; propterea quòd Notiones Rerum Primæ, quas Mens haultu facili & lupino excipit, recondit, atque accumulât (vnde reliqua omnia fluunt) vitiosæ sint, & confusæ, & temerè à Rebus abstractæ : Neque minor sit in Secundis & reliquis libido & inconstantia ; ex quo fit, vt vniuersa ista Ratio Humana, quâ vtimur quoad Inquisitionem Naturæ, non benè congesta & ædificata sit, sed tanquàm Moles aliqua magna sine fundamento. Dum enim Falsas Mentis vires mirantur homines & celebrant ; Veras eiusdem, quæ esse possint (si debita ei adhibeantur auxilia, atque ipsa Rebus morigera sit, nec impotenter Rebus intulter) prate-reunt & perdunt. Restabat illud vnum, vt res de integro tentetur, melioribus præfidijs ; vtque fiat Scientiarum, & Artium, atque omnis Humanæ Doctrinæ, in vniuersum *Instauratio*, à debitis excitata Fundamentis. Hoc verò licet Aggressu infinitum quiddam videri possit, ac supra vires mortales ; tamen idem Tractatu sanum inuenietur ac sobrium, magis quàm ea quæ adhuc facta sunt. Exitus enim huius rei est nonnullus. In ijs verò, quæ iam fiunt circa Scientias, est Vertigo quædam, & Agitatio perpetua, & Circulus. Neque Eum fugit, quantâ in solitudine versetur hoc Experimentum, & quàm durum & incredibile sit ad faciendam fidem. Nihilominùs, nec Rem, nec Seipsum deserendum putauit ; quin Viam, quæ vna Humanæ Menti peruia est, tentaret atque iniret. Præstat enim Principium dare Rei, quæ Exitum habere possit ; quàm in ijs, quæ Exitum nullum habent, perpetua contentione & studio implicari. Viæ autem Contemplatiuæ, Vijs illis actiuis decantatis ferè respondent ; vt Altera ab initio ardua & difficilis, desinat in apertum ; Altera primo intuitu expedita & procliuis, ducat in auia & præcipitia. Quùm autem incertus esset, quando hæc alicui posthac in mentem ventura sint ; eo potissimùm vsus Argumento, quòd neminem hactenus inuenit, qui ad similes cogitationes animum applicauerit ; decreuit prima quæque, quæ perficere licuit, in publicum edere. Neque hæc festinatio ambitiosa fuit, sed sollicita ; vt si quid Illi humanitùs accideret, extaret,

taret tamen Designatio quædam, ac destinatio Rei quam
animo complexus est; utque extaret simul Signum ali-
quod honestæ suæ & propensæ in Generis Humani Com-
moda voluntatis. Certè aliam quamcunque Am-
bitionem inferiorem duxit Re, quam præ ma-
nibus habuit. Aut enim Hoc quod agi-
tur, Nihil est; aut Tantum, ut me-
rito ipso contentum esse de-
beat, nec fructum ex-
trà quærere.

SERENISSIMO
POTENTISSIMOQUE
PRINCIPI AC DOMINO
CAROLUS
JACOBO,
DE GRÆCIA,
MAGNÆ BRITANNIÆ,
FRANCIÆ, & HOLLANDIÆ
REGI

¶ 2 SERE-

EPHRAIM
SERENISSIMO,
POTENTISSIMOQVE
PRINCIPI, AC DOMINO
NOSTRO,
IACOBO,
DEI GRATIA,
MAGNÆ BRITANNIÆ,
Franciæ, & Hiberniæ Regi,
~~Franciæ, & Hiberniæ Regi,~~ &c.

Serenissime, Potentissimeque Rex,

OTERIT fortasse
Maiestas Tua me furti
incusare, quòd tantum
Temporis, quantum ad
hæc sufficiat, Negotijs
Tuis suffuratus sim. Non
habeo quod dicam. Tem-
poris enim non fit Resti-
tutio; nisi fortè quod detractum fuerit Temporis
Rebus Tuis, id Memoriam Nominis Tui, & Ho-
nori

EPISTOLA

nori Sæculi Tui reponi possit; si modò hæc alicuius sint pretij. Sunt certè prorsus noua; etiam toto genere: sed descripta ex veteri admodùm exemplari, Mundo scilicèt ipso, & Naturâ Rerum & Mentis. Ipse certè (vt ingenuè fatear) soleo æstimare hoc Opus magis pro partu Temporis, quàm Ingenij. Illud enim in eo solummodò mirabile est; Initia Rei, & tantas de ijs quæ inualuerunt Suspiciones, alicui in mentem venire potuisse. Cætera non illibentè sequuntur. At versatur proculdubiò Casus (vt loquimur) & quiddam quasi Fortuitum, non minùs in ijs quæ Cogitant Homines, quàm in ijs quæ Agunt aut Loquuntur. Verùm hunc Casum (de quo loquor) ita intelligi volo, vt si quid in his quæ affero sit boni, id immensæ Misericordiæ & Bonitati diuinæ, & Fœlicitati Temporum Tuorum tribuatur: Cui & Viuus integerrimo affectu seruiui, & Mortuus fortasse id effecero, vt Illa Posteritati, nouâ hac accensâ face in Philosophiæ tenebris, prælucere possint. Meritò autem Temporibus Regis omnium Sapientissimi & Doctissimi, *Regeneratio ista & Instauratio Scientiarum* debetur. Superest Petitio, Maiestate Tuâ non indigna; & maximè omnium faciens ad id quod agitur. Ea est, vt quando Salomonem in plurimis referas, Iudiciorum grauitate, Regno pacifico, Cordis latitudine, ~~librorum denique, quos composuisti,~~ ~~Mobiliæ præsertim:~~ etiam Hoc ad eiusdem Regis Exemplum addas, vt cures Historiam Naturalem & Expe-

DEDICATORIA.

& Experimentalem, veram & feueram (missis Philologicis) & quæ fit in Ordine ad condendam Philosophiam, denique qualem suo loco describemus; congeri & perfici: Vt tandem post tot Mundi ætates, Philosophia & Scientiæ non sint amplius pensiles & aëreæ, sed solidis Experienciæ omnigenæ, eiusdemque benè pensitate, nitantur fundamentis. Equidem *Organum* præbui; verum *Materies* à Rebus ipsis petenda est.

Deus Opt. Max. Maiestatem
Tuam diù seruet incolumem.

Serenissimæ Maiestatì Tuæ

Seruus Deuinctissimus,

&

Deuotissimus,

FRANCISCVS VERVLAM,

CANCELLARIVS.

FRANCISCI
DE VERVLAMIO,
INSTAVRATIO
MAGNA.

P R E F A T I O .

De statu Scientiarum , quòd non sit fœlix , aut maiorem in modum auctus ; quodque alia omninò , quàm prioribus cognita fuerit , via aperienda sit Intellectui humano ; & alia comparanda auxilia , vt mens suo iure in rerum Naturam uti possit.

Identur nobis homines , nec opes , nec vires suas benè nosse ; verùm de illis , maiora quàm par est , de his , minora credere . Ita fit , vt aut artes receptas insanis pretijs æstimantes , nil ampliùs quærant ; aut seipsos plus æquo contemnentes , vires suas in leuioribus consumant ; in ijs , quæ ad summam rei faciant , non experiantur .

riantur. Quare sunt & suæ Scientijs Columnæ, tan-
 quam fatales; cum ad ulterius penetrandum, homi-
 nes nec desiderio, nec spe excitentur. Atque, cum
 opinio copia, inter maximas causas inopiæ sit; quum-
 que ex fiducia præsentium, vera auxilia negligantur in
 posterum; ex usu est, & planè ex necessitate, ut ab
 illis quæ adhuc inuenta sunt, in ipso operis nostri limine
 (idq̄ relictis ambagibus, & non dissimulanter) hõno-
 ris & admirationis excessus tollatur; utili monito, ne
 homines eorum aut copiam, aut utilitatem, in maius
 accipiant, aut celebrent. Nam si quis in omnem
 illam librorum varietatem, quâ Artes & Scientiæ ex-
 ultant, diligentius introspiciat, ubiq̄ inueniet eiusdem
 rei repetitiones infinitas, tractandi modis diuersas, in-
 uentione præoccupatas; ut omnia primo intuitu nume-
 rosa, factò examine, pauca reperiantur. Et de utili-
 tate apertè dicendum est; Sapientiam istam, quam
 à Græcis potissimum hausimus, pueritiam quandam
 Scientiæ videri, atque habere quod proprium est puero-
 rum; ut ad garriendum prompta, ad generandum in-
 ualida & immatura sit. Controuersiarum enim ferax,
 operum effœta est. Adeò ut Fabula illa de Scylla, in li-
 terarum statum, qualis habetur, ad viuum quadrare
 videatur; quæ virginis os & vultum extulit, ad uterum
 verò monstra latrantia succingebantur & adhærebant.
 Ita habent & Scientiæ, quibus insueuimus, generalia
 quædam blandientia, & speciosa; sed cum ad particu-
 laria ventum sit, veluti ad partes generationis, ut fru-
 ctum & opera ex se edant, tum contentiones & obla-
 trantes disputationes exoriuntur, in quas desinunt, &

quæ

quæ partus locum obtinent. Præterea, si huiusmodi
 Scientiæ planè res mortua non essent, id minimè videtur
 euenturum fuisse, quod per multa iam secula usu
 venit; ut illæ suis immotæ ferè hæreant vestigijs, nec
 incrementa genere humano digna sumant: eò usque, ut
 sæpenumerò non solùm assertio maneat assertio, sed e-
 tiam quæstio maneat quæstio, & per disputationes
 non soluantur, sed figatur, & alatur; omnisque tradi-
 tio & successio disciplinarum repræsentet & exhibeat
 personas Magistri & Auditoris, non Fnuentoris, &
 eius qui inuentis aliquid eximium adijciat. In artibus
 autem mechanicis, contrarium euenire videmus. Quæ, ac
 si auræ cuiusdam vitalis forent participes, quotidie
 crescunt & perficiuntur; & in primis authoribus rudes
 plerunq; & ferè onerosæ, & informes apparent, postea
 verò nouas virtutes, & commoditatem quandam adipis-
 cuntur, eò usq; ut citius studia hominum & cupiditates
 deficiant & mutantur, quàm illæ ad culmen, & perfe-
 ctionem suam peruenerint. Philosophia contra, &
 Scientiæ Intellectuales, statuarum more, adorantur &
 celebrantur, sed non promouentur. Quin etiàm in
 primo nonnunquam authore maximè vigent, & dein-
 cept degenerant. Nam postquam homines dedititij
 facti sunt, & in vnius sententiam (tanquam pedarij
 Senatores) coierint, Scientijs ipsis amplitudinem non
 addunt, sed in certis authoribus ornandis & stipandis,
 seruili officio funguntur. Neque illud afferat quispi-
 am; Scientias paulatim succrescentes, tandem ad sta-
 tum quendam peruenisse, & tum demum (quasi con-
 fectis spatijs legitimis) in operibus paucorum sedes fixas

posuisse; atque postquam nil melius inueniri potuerit, restare scilicet, ut quæ inuenta sint, exornentur, & collantur. Atque optandum quidem esset, hæc ita se habuisse. Rectius illud, & verius; istas Scientiarum mancipationes nil aliud esse, quàm rem ex paucorum hominum confidentiâ, & reliquorum socordiâ, & inertia natam. Postquam enim Scientiæ, per partes diligenter fortasse excultæ, & tractatæ fuerint, tum forte exortus est aliquis, ingenio audax, & propter Methodi compendia acceptus, & celebratus, qui specie tenus Artem constituerit, reuera veterum labores corrupit. Id tamen posteris gratum esse solet, propter usum operis expeditum, & inquisitionis nouæ tædium, & impatientiam. Quòd si quis, consensu iam inueterato, tanquam Temporis iudicio moueatur; sciat se ratione admodum fallaci, & infirmâ niti. Neque enim nobis magnâ ex parte notum est, quid in Scientiis & Artibus, varijs seculis & locis, innotuerit, & in publicum emanarit; multò minùs, quid à singulis tentatum sit, & secreto agitatum. Itaque nec Temporis Partus, nec Abortus extant in Fastis. Neque ipse consensus, eiusq; diuturnitas, magni prorsus æstimandus est. Utcumque enim varia sint genera Politiarum, unicus est status Scientiarum, isq; semper fuit, & mansurus est popularis. Atque apud populum plurimum vigent doctrinæ, aut contentiosæ & pugnaces, aut speciosæ & inanes; quales videlicet assensum aut illaqueant, aut demulcent. Itaq; maxima ingenia proculdubio per singulas ætates vim passa sunt; dum viri captu & intellectu non vulgares, nihilo seciùs existi-

matio-

mationi suæ consulentes, temporis & multitudinis iudicio se submiserint. Quamobrem altiores Contemplationes si fortè vsquàm emicuerint, opinionum vulgarium ventis subindè agitatae sunt, & extinctæ. Ad eò ut Tempus, tanquàm fluius, leuia & inflata ad nos deuexerit, grauia & solida demerserit. Quin & illi ipsi authores, qui dictaturam quandam in Scientijs inuasert, & tantà confidentiâ de rebus pronuntiant; cum tamen per interualla ad se redeunt, ad querimonias de subtilitate Naturæ, veritatis recessibus, rerum obscuritate, Causarum implicatione, ingenij humani infirmitate, se conuertunt: In hoc nihilò tamen modestiores, cum malint communem hominum & rerum conditionem causari, quàm de seipsis confiteri. Quin illis hoc ferè solenne est, ut quicquid Ars aliqua non attingat, id ipsum ex eadem arte impossibile esse statuunt. Neque verò damnari potest Ars, quum ipsa disceptet, & iudicet. Itaque id agitur, ut ignorantia etiam ab ignominia liberetur. Atque quæ tradita & recepta sunt, ad hunc ferè modum se habent: quoad opera sterilia, quæstionum plena; incrementis suis tarda & languida; perfectionem in toto simulantia, sed per partes malè impleta; delectu autem popularia, & authoribus ipsis suspecta, ideoq; artificijs quibusdam munita, & ostentata. Qui autem & ipsi experiri, & se Scientijs addere, earumq; fines proferre statuerunt, nec illi à receptis prorsus desciscere ausi sunt, nec fontes rerum petere. Verùm se magnum quiddam consequutos putant, si aliquid ex proprio inserant, & adijciant; prudenter secum reputantes, se in assentien-

do modestiam, in adiiciendo libertatem tueri posse. Verum dum opinionibus & moribus consulitur, mediocritates istæ laudatæ, in magnum Scientiarum detrimentum cedunt. Vix enim datur, authores simul & admirari, & superare. Sed fit aquarum more, quæ non altius ascendunt, quàm ex quo descenderunt. Itaque huiusmodi homines emendant nonnulla, sed parùm promouent; & proficiunt in meliùs, non in maiùs. Neque tamen defuerunt, qui ausu maiore, omnia integra sibi duxerunt, & ingenii impetu vsi, priora prosternendo, & destruendo, aditum sibi & placitis suis fecerunt; quorum tumultu non magnoperè profectum est; quùm Philosophiam & Artes non re ac opere amplificare, sed placita tantùm permutare, atque regnum opinionum in se transferre contenderint: exiguo sanè fructu, quùm inter errores oppositos, errandi causa sint ferè communes. Si qui autem nec alienis, nec propriis placitis obnoxii, sed libertati fauentes, ita animati fuere, vt alios secum simul quærere cuperent; illi sanè affectu honesti, sed conatu inualidi fuerunt. Probabiles enim tantùm rationes sequuti videntur, & argumentorum vertigine circumaguntur, & promiscuâ quærendi licentiâ seueritatem inquisitionis eneruârunt. Nemo autem reperitur, qui in rebus ipsis, & Experienciâ, moram fecerit legitimam. Atque nonnulli rursus qui experientiæ vndis se commiserunt, & ferè Mechanici facti sunt; tamen in ipsâ experientiâ Erraticam quandam inquisitionem exercent, nec ei certâ lege militant. Quin & plerique pusilla quædam pensa sibi proposuere, pro magno ducentes, si unum aliquod inuentum eruere possint;

sint; instituto non minùs tenui, quàm imperito. Nemo enim rei alicuius naturam, in ipsà re, rectè aut feliciter perscrutatur; verùm post laboriosam experimentorum variationem non acquiescit, sed inuenit quod ulterius quærat. Neque illud imprimis omittendum est, quòd omnis in experiendo industria, statim ab initio opera quædam destinata, præpropèro & intempestiuo studio captauit; Fructifera (inquam) Experimenta, non Lucifera, quæsuit; nec ordinem diuinum imitata est, qui primo die lucem tantùm creauit, eique vnum diem integrum attribuit; neque illo die quicquam materiati operis produxit, verùm sequentibus diebus ad ea descendit. At, qui summas Dialecticæ partes tribuerunt, atque indè fidissima Scientijs præsidia comparari putarunt, verissimè & optimè viderunt, intellectum humanum sibi permissum, meritò suspectum esse debere. Verùm infirmior omninò est malo medicina; nec ipsa mali expers. Siquidem Dialectica quæ recepta est, licèt ad Ciuilia & Artes, quæ in sermone & opinione positæ sunt, rectissimè adhibeatur; Naturæ tamen subtilitatem longo interuallo non attingit; & prensando quod non capit, ad errores potius stabiliendos, & quasi figendos, quàm ad viam veritati aperiendam valuit.

Quare, vt quæ dicta sunt complectamur, non videtur hominibus aut aliena fides, aut industria propria, circa Scientias hætenus feliciter illuxisse; præsertim quùm & in demonstrationibus, & in experimentis adhuc cognitis, parùm sit præsidij. Ædificium autem huius Vniuersi, stricturâ suâ, intellectui humano contemplan-

templanti, instar labyrinthi est; ubi tot ambigua viarum, tam fallaces rerum & signorum similitudines, tam obliquæ & amplexæ Naturarum spiræ & nodi, undequaque se ostendunt. Fter autem, sub incerto sensûs lumine, interdum affulgente, interdum se condente, per experientia & rerum particularium sylvas, perpetuò faciendum est. Quin etiam duces itineris (ut dictum est) qui se offerunt, et ipsi implicantur; atque errorum, et errantium numerum augent. In rebus tam duris, de iudicio hominum ex vi propria, aut etiam de felicitate fortuita, desperandum est. Neque enim Ingeniorum quantacunque excellentia, neque experiendi alea sæpius repetita, ista vincere queat. Vestigia filo regenda sunt: omnisque via usque à primis ipsis sensuum perceptionibus, certâ ratione munienda. Neque hæc ita accipienda sunt, ac si nihil omnino tot sæculis, tantis laboribus actum sit. Neque enim eorum quæ inuenta sunt, nos poenitet. Atque antiqui certè in ijs, quæ in ingenio et meditatione abstracta posita sunt, mirabiles se viros præstitere. Verùm, quemadmodum sæculis prioribus cum homines in nauigando per stellarum tantum obseruationes cursum dirigebant, veteris sanè Continentis oras legere potuerunt, aut maria aliqua minora, et mediterranea traicere; priusquam autem Oceanus traiceretur, et noui Orbis regiones detegerentur, necesse fuit, usum acûs nauticæ, ut ducem viæ magis fidum, et certum, innotuisse: simili prorsus ratione, quæ hucusque in Artibus et Scientijs inuenta sunt, ea huiusmodi sunt, ut usu, meditatione, obseruando, argumentando, reperiri poterint;

tuerint; utpotè quæ sensibus propiora sint, & communi-
bus notionibus ferè subiaceant. Antequàm verò ad re-
motiora, & occultiora Naturæ liceat appellere, ne-
cessariò requiritur, ut melior & perfectior mentis &
Intellectus humani usus & adoperatio introducat.

Nos certè æterno Veritatis amore deuicti, viarum
incertis, & arduis, & solitudinibus, nos commisi-
mus; & Diuino auxilio freti & innixi, mentem no-
stram, & contra opinionum violentias, & quasi in-
structas acies, & contra proprias & internas hesita-
tiones & scrupulos, & contra rerum caligines, &
nubes, & vndequaque volantes phantasias, sustinui-
mus; ut tandem magis fida & secura indicia, viuen-
tibus & posteris comparare possemus. Quà in re si quid
profecerimus, non alia sanè ratio nobis viam ape-
ruit, quàm vera & legitima spiritus humani humilia-
tio. Omnes enim ante nos, qui ad artes inueniendas
se applicuerunt, coniectis paulispèr in res, & exempla,
& experientiam oculis, statim, quasi inuentio nil aliud
esset, quàm quædam excogitatio, spiritus proprios, ut
sibi Oracula exhiberent, quodammodo inuocârunt.
Nos verò inter res castè & perpetuò versantes, In-
tellectum longiùs à Rebus non abstrahimus, quàm ut
rerum imagines, & radij (ut in sensu fit) coire
possint; vnde fit, ut Ingenij viribus & excellentiæ non
multum relinquatur. Atque quam in inueniendo adbi-
bemus humilitatem, eandem & in docendo sequuti su-
mus. Neque enim aut confutatiõnum triumphis, aut
antiquitatis aduocationibus, aut authoritatis vsurpatio-
ne quâdam, aut etiam obscuritatis velo, aliquam his
nostris

nostris inuentis maiestatem imponere, aut conciliare conamur; qualia reperire non difficile esset ei, qui nomini suo, non animis aliorum lumen affundere conaretur. Non (inquam) ullam aut vim, aut insidias hominum iudicijs fecimus, aut paramus; verum eos ad res ipsas, & rerum fœdera adducimus; ut ipsi videant, quid habeant, quid arguant, quid addant, atque in commune conferant. Nos autem si quâ in re, vel malè credidimus, vel obdormiuimus, & minùs attendimus, vel defecimus in viâ, & inquisitionem abruptimus; nihilominùs iis modis, res nudas & apertas exhibemus, ut errores nostri, antequàm Scientiæ massam altiùs inficiant, notari & separari possint; atque etiàm ut facilis & expedita sit laborum nostrorum continuatio. Atque hoc modo, inter Empiricam & Rationalem facultatem (quarum morosa & inauspicata diuortia, & repudia, omnia in humanâ familiâ turbauere) coniugium verum & legitimum, in perpetuùm, nos firmasse existimamus.

Quamobrem, quùm hæc arbitrij nostri non sint; in principio Operis, ad Deum Patrem, Deum Verbum, Deum Spiritum, preces fundimus humillimas, & ardentissimas, ut humani generis ærumnarum memores, & peregrinationis istius vitæ, in quâ dies paucos & malos terimus; nouis suis Eleemosynis, per manus nostras, familiam humanam dotare dignentur. Atque illud insuper supplices rogamus, ne humana diuinis officiant; neue ex reseratione viarum sensus, & accensione maiore luminis naturalis, aliquid incredulitatis & noctis, animis nostris, erga Diuina mysteria oboriatur.

sed

sed potius, ut ab intellectu puro, à phantasiis & vanitate repurgato, & diuinis oraculis nihilominus subdito, & prorsus deditio, fidei dentur, quæ fidei sunt. Postremò, ut Scientiæ veneno à serpente infuso, quo animus humanus tumet & inflatur, deposito, nec altum sapiamus, nec ultra sobrium, sed veritatem in charitate colamus.

Peractis autem votis, ad homines conuersi, quædam & salutaria monemus, & æqua postulamus. Monemus primùm (quod etiam precati sumus) vt homines sensum in officio, quoad Diuina, contineant. Sensus enim (instar Solis) Globi terrestris faciem aperit, cœlestis claudit, & obsignat. Rursus, ne huiusce mali fugâ, in contrarium peccent; quod certè fiet, si naturæ Inquisitionem vlla ex parte veluti Interdicto, separatam putant. Neque enim pura illa & immaculata Scientia naturalis, per quam Adam nomina ex proprietate rebus imposuit, principium aut occasionem lapsui dedit. Sed ambitiosa illa & Imperatiua Scientiæ Moralís, de Bono & Malo diiudicantis, cupiditas, ad hoc vt Homo à Deo deficeret, & sibi ipsi leges daret, ea demùm ratio atque modus tentationis fuit. De Scientiis autem quæ Naturam contemplantur, Sanctus ille Philosophus pronuntiat, Gloriam Dei esse celare rem; gloriam Regis autem rem inuenire: non aliter, ac si Diuina Natura, innocenti & beneuolo puerorum ludo delectaretur, qui ideò se abscondunt vt inueniantur; atque animam humanam sibi collusorem in hoc ludo, pro suâ in homines indulgentiâ, & bonitate cooptauerit. Postremò omnes in vniuersum

sum monitos volumus, ut Scientiæ veros fines cogitent; nec eam aut animi causâ petant, aut ad contentionem, aut ut alios despiciant, aut ad commodum, aut ad famam, aut ad potentiam, aut huiusmodi inferiora, sed ad meritum, & usus vitæ, eamque in Charitate perficiant, & regant. Ex appetitu enim Potentiæ, Angeli lapsi sunt; ex appetitu Scientiæ, homines; sed Charitatis non est excessus; neque Angelus, aut Homo, per eam vnquam in periculum venit.

Postulata autem nostra, quæ asserimus, talia sunt. De nobis ipsis silemus: De re autem quæ agitur, petimus; ut homines eam non Opinionem, sed Opus esse cogitent; ac pro certo habeant, non Sectæ nos alicuius, aut Placiti, sed utilitatis, & amplitudinis humanæ fundamenta moliri. Deinde, ut suis commodis æqui, exutis opinionum zelis & præiudiciis, in commune consulant, ac ab erroribus viarum atque impedimentis, nostris præfidiis & auxiliis liberati & muniti, laborum qui restant, & ipsi in partem veniant. Præterea, ut benè sperent, neque Instaurationem nostram, ut quiddam infinitum, & ultra mortale, fingant, & animo concipiant; quum reuera sit infiniti erroris finis, & terminus legitimus; mortalitatis autem, & humanitatis, non sit immemor, quum rem non intra vnius ætatis curriculum omninò perfici posse confidat, sed successioni destinet; denique Scientias, non per arrogantiam in humani Ingenij cellulis, sed submissè in mundo maiore quærat. Vasta verò, ut plurimum solent esse, quæ inania: solida contrahuntur maximè, & in paruo sita sunt. Postremò etiam petendum

tendum videtur (ne fortè quis rei ipsius periculo nobis iniquus esse velit) vt videant homines, quatenus ex eo quod nobis asserere necesse sit (si modò nobis ipsi constare velimus) de his nostris opinandi, aut sententiam ferendi, sibi ius permissum putent: quùm nos omnem istam rationem humanam præmaturam, anticipantem, & à rebus temerè, & citiùs quàm oportuit, abstractam, (quatenus ad inquisitionem Naturæ) vt rem variam, & perturbatam, & malè extructam, reiiciamus. Neque postulandum est, vt eius iudicio stetur, quæ ipsa in iudicium vocatur.

B

DISTR-

DISTRIBVTIO OPERIS.

Eius constituuntur Partes sex.

Prima ; Partitiones Scientiarum.

Secunda ; Nouum Organum *sive* Indicia de Interpretatione Naturæ.

Tertia ; Phænomena Vniuersi , *sive* Historia Naturalis & Experimentalis ad condendam Philosophiam.

Quarta ; Scala Intellectus.

Quinta ; Prodromi , *sive* Anticipationes Philosophiæ Secundæ.

Sexta ; Philosophia secunda, *sive* Scientia Actiua.

Singularum Argumenta.

Ars autem Instituti nostri est, ut omnia, quantum fieri potest, aperte & perspicue proponantur. Nuditas enim animi, ut olim corporis, innocentia, & simplicitatis comes est. Pateat itaque primo Ordo Operis, atque ratio eius. Partes Operis a nobis constituuntur sex.

Prima pars exhibet Scientiæ eius *sive* Doctrinæ, in cuius possessione humanum genus hactenus versatur,

Summam, suæ Descriptionem uniuersalem. Visum enim est nobis, etiam in ijs, quæ recepta sunt, nonnullam facere moram: eo nimirum consilio, ut facilius & Veteribus perfectio, & Nouis aditus detur. Pari enim ferè studio ferimur, & ad vetera excolenda, & ad ulteriora assequenda. Pertinet etiam hoc ad faciendam fidem: iuxta illud; Non accipit Indoctus verba Scientiæ, nisi prius ea dixeris, quæ versantur in corde eius. Itaque Scientiarum atque Artium receptarum oras legere, necnon utilia quædam in illas importare, tanquam in transitu non negligemus.

Partitiones tamen Scientiarum adhibemus eas, quæ non tantum iam inuenta & nota, sed hætenus omissa, & debita complectantur. Etenim inueniuntur in globo Intellectuali, quemadmodum in Terrestri, & culta pariter, & deserta. Itaque nil mirum videri debet, si à diuisionibus vsitatis quandoque recedamus. Adiectio enim, dum totum variat, etiam partes earumque sectiones necessariò variat: receptæ autem diuisiones, receptæ summæ Scientiarum, qualis nunc est, tantum competunt.

Circa ea verò, quæ ceu omissa notabimus, ita nos geremus; ut non leues tantum titulos & argumenta concisa eorum, quæ desiderantur, proponamus. Nam siquid inter omissa retulerimus, (modò sit dignioris subiecti) cuius ratio paulò videatur obscurior; (adeò ut meritò suspicari possimus, homines non facile intellecturos, quid nobis velimus, aut quale sit illud opus quod animo & cogitatione complectimur:) perpetuò nobis curæ erit,

erit, aut præcepta huiusmodi Operis conficiendi, aut etiam partem operis ipsius iam à nobis confectam, ad exemplum totius subiungere: ut in singulis aut operâ aut consilio inuenimus. Etenim, etiam ad nostram existimationem, non solum aliorum utilitatem pertinere putauimus; ne quis arbitretur, leuem aliquam de istiusmodi rebus notionem mentem nostram perstrinxisse; atque esse illa, quæ desideramus ac prensamus, tanquam votis similia. Ea verò talia sunt, quorum & penes homines (nisi sibi ipsi desint) potestas planè sit; & nos apud nosmet rationem quandam certam & explicatam habeamus. Neque enim regiones metiri animo, ut Augures, auspiorum causâ: sed intrare, ut Duces, promerendi studio, suscepimus.

Atque hæc prima Operis pars est.

Porro præteruerti Artes veteres, Intellectum humanum ad traiciendum instruemus. Destinatur itaque Parti secundæ, Doctrina de meliore & perfectiore usu rationis in Rerum inquisitione, & de auxilijs veris Intellectus: ut per hoc (quantum conditio humanitatis ac mortalitatis patitur) exaltetur Intellectus, & facultate amplificetur ad Naturæ ardua & obscura superanda. Atque est ea, quam adducimus, Ars (quam Interpretationem Naturæ appellare consueuimus) ex genere Logicæ; licet plurimum, atque adeò immensum quiddam intersit. Nam & ipsa illa Logica vulgaris auxilia & præsidia Intellectui moliri ac parare profitetur: & in hoc vno consentiunt. Differt autem planè à Vulgari, rebus præcipue tribus: viz. ipso fine, ordine demonstrandi, & inquirendi initijs.

Nam huic nostræ Scientiæ finis proponitur ; ut inueniantur non Argumenta , sed Artes ; nec Principijs consentanea , sed ipsa Principia ; nec Rationes probabiles , sed Designationes & indicationes Operum . Itaque ex intentione diuersâ , diuersus sequitur effectus . Illic enim aduersarius Disputatione vincitur & constringitur : hic Naturâ , Opere .

Atque cum huiusmodi fine conueniunt Demonstrationum ipsarum natura & Ordo . In Logicâ enim vulgari opera ferè vniuersa circa Syllogismum consumitur . De Inductione verò Dialectici vix seriò cogitasse videntur ; leui mentione eam transmittentes , & ad disputandi formulas properantes . At nos demonstrationem per Syllogismum reiicimus , quòd confusus agat , & Naturam emittat è manibus . Tametsi enim nemini dubium esse possit , quin , quæ in medio termino conueniunt , ea & inter se conueniant ; (quod est Mathematicæ cuiusdam certitudinis :) nihilominus hoc subest fraudis , quòd Syllogismus ex propositionibus constet , propositiones ex verbis , verba autem notionum tesserae & signa sint . Itaque si Notiones ipsa mentis (quæ verborum quasi anima sunt , & totius huiusmodi structuræ ac fabricæ basis) malè ac temerè à rebus abstractæ , & vagæ , nec satis definitæ & circumscriptæ , denique multis modis vitiosæ fuerint , omnia ruunt . Reiicimus igitur Syllogismum ; neque id solum quoad principia , (ad quæ nec illi eam adhibent) sed etiam quoad propositiones medias : quas educit sanè atque parturit , utcumque Syllogismus ; sed operum steriles , & à Practicâ remotas , & planè quo-

ad partem actiuam Scientiarum incompetentes. Quamuis igitur relinquamus Syllogismo & huiusmodi Demonstrationibus famosis ac iactatis, iurisdictionem in Artes populares & opinabiles, (nil enim in hac parte mouemus) tamen ad Naturam Rerum, Inductione per omnia, & tam ad minores propositiones, quàm ad maiores, utimur. Inductionem enim censemus eam esse demonstrandi formam, quæ Sensum tuetur, & Naturam premit, & Operibus imminet ac ferè immiscetur.

Itaque Ordo quoque demonstrandi planè inuertitur. Adhuc enim res ita geri consuevit; ut à sensu & particularibus primo loco ad maximè generalia aduolletur, tanquam ad polos fixos circa quos disputationes vertantur; ab illis cætera per media deriuentur: Viâ certè compendiariâ, sed præcipiti; & ad Naturam imperuâ, ad Disputationes verò procliui & accommodatâ. At secundum nos, Axiomata continentèr, & gradatim excitantur, ut nonnisi postremo loco ad Generalissima veniatur: Ea verò Generalissima euadunt, non notionalia, sed benè terminata; & talia quæ Natura ut reuera sibi notiora agnoscat, quæque rebus hæreant in medullis.

At in formâ ipsâ quoque Inductionis, & iudicio quod per eam fit, opus longè maximum mouemus. Ea enim de quâ Dialectici loquuntur, quæ procedit per Enumerationem simplicem, puerile quiddam est, & præcaxiò concludit, & periculo ab instantiâ contradictoriâ exponitur, & consuetâ tantùm intuetur; nec exitum reperit.

Atqui

Atqui opus est ad Scientias Inductionis formâ tali, quæ experientiam soluat, & separet, & per exclusiones ac reiectiones debitas necessario concludat. Quod si Judicium illud vulgatum Dialecticorum tam operosum fuerit, & tanta ingenia exercuerit; quanto magis laborandum est in hoc altero, quod non tantum ex Mentis penetrabilibus, sed etiam ex Naturæ visceribus extrahitur?

Neque tamen hic finis. Nam fundamenta quoque Scientiarum fortius deprimimus & solidamus, atque Initia inquirendi altius sumimus, quam adhuc homines fecerunt: ea subiiciendo examini, quæ Logica vulgaris tanquam fide alienâ recipit. Etenim Dialectici principia Scientiarum à Scientiis singulis tanquam mutuo sumunt: rursus notiones mentis primas venerantur: Postremò informationibus immediatis sensus bene dispositi acquiescunt. At nos Logicam veram singulas Scientiarum Prouincias maiore cum imperio, quam penes ipsarum Principia sit, debere ingredi decernimus: atque illa ipsa Principia putatiua ad rationes reddendas compellere, quousque planè constant. Quod verò attinet ad notiones primas Intellectus; nihil est eorum, quæ Intellectus sibi permissus congescit, quin nobis pro suspecto sit, nec ullo modo ratum, nisi nouo iudicio se stiterit, & secundum illud pronuntiatum fuerit. Quinetiam sensus ipsius informationes multis modis excutimus. Sensus enim fallunt utique; sed & errores suos indicant: Verum errores præstò, indicia eorum longè petita sunt.

Duplex autem est Sensus culpa: Aut enim destituit

nos, aut decipit. Nam primò, plurimæ sunt res quæ sensum etiam rectè dispositum, nec ullo modo impeditum effugiunt; aut subtilitate totius corporis, aut partium minutijs, aut loci distantia, aut tarditate atque etiam velocitate motus, aut familiaritate obiecti, aut alias ob causas. Neque rursus, ubi Sensus rem tenet, prehensiones eius admodum firmæ sunt. Nam testimonium & informatio sensus semper est ex analogia Hominis, non ex analogia Uniuersi: atque magno prorsus errore asseritur, Sensem esse mensuram rerum.

Itaque ut his occurratur; nos multo & fido ministerio auxilia Sensui undique conquisuimus, & contraximus: ut deslutionibus substitutiones, variationibus rectificationes suppeditentur. Neque id molimur tam Instrumentis, quàm experimentis. Etenim Experimentorum longè maior est subtilitas, quàm Sensus ipsius, licet instrumentis exquisitis adiuti: (de iis loquimur Experimentis, quæ ad intentionem eius quod quæritur peritè, & secundum artem excogitata & apposita sunt.) Itaque perceptioni Sensus immediatæ ac propriæ non multum tribuimus: sed eò rem deducimus, ut Sensus tantum de Experimento, Experimentum de Re iudicet. Quare existimamus nos Sensem (à quo omnia in Naturalibus petenda sunt, nisi forte libeat insanire) Antistites religiosos, & oraculorum eius non imperitos Interpretes nos præstitisse: ut alii professione quadam, nos re ipsâ Sensem tueri, ac colere videamur. Atque huiusmodi sunt ea, quæ ad lumen ipsum Naturæ, eiusque accensionem, & immis-

sionem

tionem paramus : quæ per se sufficere possent , si Intellectus humanus æquus, & instar tabulæ abrasæ esset. Sed cum mentes hominum miris modis adeo obsessæ sint, ut ad veros Rerum radios excipiendos sincera & polita area prorsus desit ; necessitas quædam incumbit, ut etiam huic rei remedium quærendum esse putemus.

Idola autem, à quibus occupatur Mens, vel Adscititia sunt, vel Innata. Adscititia verò immigrarunt in mentes hominum, vel ex Philosophorum placitis & sectis, vel ex peruersis legibus demonstrationum. At Innata in hærent Naturæ ipsius Intellectus, qui ad errorem longè procliuior esse deprehenditur, quàm Sensus. Utcunque enim homines sibi placeant, & in admirationem Mentis humanæ ac ferè adorationem ruant, illud certissimum est ; Sicut speculum inæquale rerum radios ex figurâ & sectione propriâ immutat ; ita & Mentem, cum à rebus per Sensem patitur, in notionibus suis expediendis & comminiscendis, haud optimâ fide Rerum naturæ suam naturam inserere & immiscere.

Atque priora illa duo Idolorum genera, agrè ; postrema verò hæc nullo modo euelli possunt. Id tantum relinquitur, ut indicentur ; atq; ut vis ista Mentis insidiatrix notetur & conuincatur, ne fortè à destructione veterum, noui subindè errorum surculi ex ipsâ malâ complexione Mentis pullulent ; eoque res recidat, ut errores non extinguantur, sed permutentur : Verùm è contra, ut illud tandem in æternum ratum & fixum sit, Intellectum nisi per Inductionem, eiusque

que formam legitimam, iudicare non posse. Itaque Doctrina ista de expurgatione Intellectus, ut ipse ad veritatem habilis sit; tribus redargutionibus absoluitur: Redargutione Philosophiarum, Redargutione Demonstrationum, & Redargutione Rationis humanae nativæ. His verò explicatis, ac postquam demùm patuerit, quid Rerum natura, quid Mentis natura ferat; existimamus nos thalamum Mentis & Uniuersi, pronubâ diuinâ bonitate, strauisse & ornasse. Epithalamij autem votum sit, ut ex eo connubio auxilia humana, & stirps Inuentorum, quæ necessitates ac miserias hominum aliquâ ex parte doment & subigant, suscipiatur. Hæc verò est Operis pars secunda.

At vias non solum monstrare & munire, sed inire quoque consilium est. Itaque Tertia pars Operis complectitur Phænomena Vniuersi; hoc est, omnigenam Experientiam, atque Historiam Naturalem, eius generis, quæ possit esse ad condendam Philosophiam fundamentalis. Neque enim excellens aliqua Demonstrandi via, siue Naturam Interpretandi forma; ut Mentem ab errore & lapsu defendere ac sustinere, ita ei materiam ad sciendum præbere & subministrare possit. Verùm ijs, quibus non conijcere & hariolari, sed inuenire & scire propositum est; quique non simiolas & fabulas Mundorum comminisci, sed huius ipsius veri Mundi naturam introspicere, & velut dissecare in animo habent; omnia à Rebus ipsis petenda sunt. Neque huic labori, & inquisitioni, ac mundanæ perambulationi vlla ingenij,

aus

aut meditationis, aut argumentationis substitutio, aut compensatio sufficere potest; non si omnia omnium ingenia coierint. Itaque aut hoc prorsus habendum, aut negotium in perpetuum deserendum. Ad hunc verò usque diem ita cum hominibus actum est, ut minimè mirum sit, si Natura sui copiam non faciat.

Nam primò, sensus ipsius Informatio, & deserens, & fallens: Observatio, indiligens, & inaequalis, & tanquam fortuita: Traditio, vana, & ex rumore: Practica, operi intenta & seruilis: vis Experimentalis, cæca, stupida, vaga, & prærupta: denique Historia naturalis, leuis & inops; vitiosissimam materiam Intellectui ad Philosophiam & Scientias con-gesserunt.

Deindè, præpostera Argumentandi subtilitas & ventilatio, serum rebus planè desperatis tentatur remedium: nec negotium vlllo modo restituit, aut errores separat. Itaque nulla spes maioris augmenti, ac progressus sita est, nisi in Restauratione quadam Scientiarum.

Huius autem exordia omninò à naturali Historià sumenda sunt, eaque ipsà noui cuiusdam generis & apparatus. Frustrà enim fuerit speculum expolire, si desint imagines: & planè Materia idonea præparanda est Intellectui, non solum præsidia fida comparanda. Differt verò rursus Historia nostra (quemadmodum Logica nostra) ab eà quæ habetur, multis rebus: sine, siue officio; ipsà mole & congerie; dein subtilitate; etiam delectu; & constitutione in ordine ad ea quæ sequuntur.

Primò

Primò enim eam proponimus *Historiam Naturalem*; quæ non tam aut rerum varietate delectet, aut præsentis Experimentorum fructu iuuet; quàm lucem Inventioni causarum affundat, & Philosophiæ enutricandæ primam mammam præbeat. Licet enim Opera, atque *Actiuam Scientiarum partem* præcipuè sequamur, tamen messis tempus expectamus, nec muscum & segetem herbidam demetere conamur. Satis enim scimus *Axiomata rectè inuenta*, tota agmina Operum secum trahere; atq; opera non sparsim, sed conferatim exhibere. Intempestiuum autem illum & puerilem affectum, ut pignora aliqua nouorum Operum properè captentur, prorsus damnamus & amouemus, ceu pomum *Atalantæ* quod cursum retardat. Atque *Historiæ nostræ Naturalis Officium* tale est.

Quoad *Congeriem* verò, conficimus *Historiam* non solum *Naturæ liberæ ac solutæ*; (cùm scilicet illa spontè fluit, & opus suum peragit; qualis est *Historia Cælestium, Meteororum, Terræ, & Maris, Mineralium, Plantarum, Animalium*;) sed multò magis *Naturæ constrictæ & vexatæ*; nempe, cùm per *Artem & ministerium humanum* de statu suo detruditur, atque premitur & fingitur. Itaque omnia *Artium Mechanicarum, omnia Operatiuæ partis Liberalium, omnia Prædicarum complurium*, quæ in *Artem propriam* non cõaluerunt, *Experimenta*, (quantum inquirere licuit, & quantum ad finem nostrum faciunt) perscribimus. Quin etiam (ut quod res est, eloquamur) fastum hominum & speciosa nil morati, multò plus & operæ & præsidii in hac parte, quàm in illà alterâ, ponimus:

quandoquidem *Natura* rerum magis se prodit per vexationes *Artis*, quam in libertate propria.

Neque *Corporum* tantum *Historiam* exhibemus, sed diligentia in super nostrae esse putauimus, etiam *Virtutum* ipsarum *Cillarum* dicimus, quae tanquam *Cardinales* in *Natura* censeari possunt, & in quibus *Naturae* primordia planè constituuntur; utpotè *Materia* primis *Passionibus* ac *desiderijs*; viz. *Denso*, *Raro*, *Calido*, *Frigido*, *Consistenti*, *Fluidi*, *Gravi*, *Leui*, alijsque haud paucis) *Historiam* seorsum comparare.

Enimuerò ut de *Subtilitate* dicamus, planè conquirimus genus *Experimentorum* longè subtilius & simplicius quam sunt ea quae occurrunt. Complura enim à tenebris educimus & eruimus, quae nulli in mentem venisset inuestigare, nisi qui certo & constanti tramite ad inuentionem *Causarum* pergeret; cum in se nullius magnoperè sint vsus; ut liquido appareat, ea non propter se quaesita esse; sed ita prorsus se habeant illa ad *Res* & *Opera*, quemadmodum *literae Alphabeti* se habeant ad *Orationem* & *verba*: quae licet per se inuiciles, eadem tamen omnis sermonis elementa sunt.

In *Delectu* autem *Narrationum* & *Experimentorum* melius hominibus cauisse nos arbitramur, quam qui adhuc in *Historia Naturali* versati sunt. Nam omnia fide oculata, aut saltem perspecta, & summa quadam cum seueritate recipimus: ita ut nil referatur auctum *Miraculi* causa, sed quae narramus, à *fabulis* & *vanitate casta* & *intemerata* sint. Quinetiam & *recepta* quaeque ac *iactata mendacia* (quae mirabili quodam

dam neglectu per sæcula multa obtinuerunt & inueterata sunt) nominatim proscribimus & notamus; ne Scientijs amplius molesta sint. Quod enim prudenter animaduertit quidam; fabulas, & superstitiones, & nugas, quas Nutricula pueris instillant, mentes eorum etiam serio deprauare: ita eadem nos mouit ratio, ut solliciti atque etiam anxij simus, ne ab initio, cum veluti infantiam Philosophiæ sub Historiâ Naturali tractemus & curemus; illa alicui vanitati assuescat. At in omni Experimento nouo & paulò subtiliore, licet (ut nobis videtur) certo ac probato, modum tamen experimenti, quo vsi sumus, apertè subiungimus: ut, postquam patefactum sit, quomodo singula nobis constiterint; videant homines quid erroris subesse & adherere possit; atque ad probationes magis fidas, & magis exquisitas (si quæ sint) expergiscantur: Denique ubique monita, & scrupulos, & cautiones aspergimus, religione quadam, & tanquam exorcismo omnia phantasmata eijcientes, ac cohibentes.

Postremò, cum nobis exploratum sit, quantoperè Experientia & Historia aciem mentis humanæ disgreget; & quàm difficile sit (præsertim animis vel teneris, vel præoccupatis) à principio cum Naturâ consuescere; adiungimus sæpius observationes nostras, tanquam primas quasdam conuersiones & inclinationes, ac veluti aspectus Historiæ ad Philosophiam: ut & pignoris loco hominibus sint; eos in Historiæ fluctibus perpetuo non detentos iri; utque, cum ad opus Intellectus deueniatur, omnia sint magis in procindu.

Atque per huiusmodi (qualem describimus) Historiam

riam Naturalem, aditum quendam fieri posse ad Naturam tutum & commodum; atque Materiam Intellectui præberi probam & præparatam censemus.

Postquam verò & Intellectum fidiſſimis auxiliis ac præſidiis ſtipauimus, & iuſtum Diuinorum Operum exercitum ſeueriſſimo delectu comparauimus; nil amplius ſuperesse videtur, niſi vt Philoſophiam ipſam aggrediamur. Attamen in re tam arduâ & ſuſpenſâ, ſunt quædam quæ neceſſariò videntur interponenda: partim docendi gratiâ, partim in vſum præſentem.

Horum primum eſt, vt Exempla proponantur inquirendi & inueniendi, ſecundùm noſtram rationem ac viam, in aliquibus ſubiectis repræſentata ſumendo ea potiffimum ſubiecta, quæ, & inter ea quæ quæruntur, ſunt nobiliſſima, & inter ſe maxime diuerſa; vt in vnoquoque genere Exemplum non deſit. Neque de iis Exemplis loquimur, quæ ſingulis Præceptis ac Regulis illuſtrandi gratiâ adiiciuntur: (hoc enim in Secunda Parte operis abundè præſtitimus) ſed planè Typos intelligimus & Plasmata, quæ vniuerſam Mentis proceſſam, atque inueniendi continuatam fabricam & ordinem in certis ſubiectis, iisſque variis & inſignibus, tanquàm ſub oculos ponant. Etenim nobis in mentem venit, in Mathematicis, aſtante machinâ, ſequi Demonſtrationem facilem & perſpicuam: contra, abſque hac commoditate, omnia videri inuoluta, & quàm reuerà ſunt, ſubtiliora. Itaque huiusmodi Exemplis Quartam partem noſtri Operis attribuimus: quæ reuerà nil aliud eſt, quàm Secundæ Partis applicatio particularis & explicata.

At quinta pars ad tempus tantum, donec reliqua
 perficiantur, adhibetur: & tanquam fœnus redditur,
 usque dum sors haberi possit. Neque enim finem
 nostrum ita petimus occæcati, ut, quæ occurrunt in viâ
 utilia, negligamus. Quamobrem Quintam partem
 Operis ex ijs conficimus, quæ à nobis aut inuenta, aut
 probata, aut addita sunt: Neque id tamen ex ratio-
 nibus atque præscriptis Interpretandi, sed ex eodem
 Intellectus usu, quem alii in inquirendo & inueniendo
 adhibere consueuerunt. Etenim cum, ex perpetua no-
 strâ cum Natura consuetudine, maiora de Medi-
 tationibus nostris, quam pro ingenii viribus, spe-
 ramus; tum poterunt ista veluti tabernaculorum in
 viâ positorum vice fungi, ut mens ad certiora conten-
 dens in vis paulisper acquiescat. Attamen testamur in-
 terim, nos illis ipsis, quod ex verâ interpretandi for-
 mâ non sint inuenta, aut probata, teneri minimè velle.
 Istam verò Iudicii suspensionem, non est quod exhorreat
 quispiam in Doctrinâ, quæ non simpliciter nil sciri
 posse, sed nil nisi certo ordine & certâ viâ sciri posse
 asserit: atque interea tamen certos Certitudinis gra-
 dus ad usum & leuamen constituit; donec Mens in
 Causarum explicatione consistat. Neque enim illæ
 ipsæ Scholæ Philosophorum, qui Acatalepsiam simpli-
 citer tenuerunt, inferiores fuere istis quæ pronuntiandi
 licentiam usurparunt. Illæ tamen Sensui & Intelle-
 ctui auxilia non parauerunt, quod nos fecimus: sed
 fidem & auctoritatem planè sustulerunt; quod longè
 alia res est, & ferè opposita.

Sexta tandem pars Operis nostri (cui reliquæ in-

seruiunt ac ministrant) eam demùm recludit & proponit Philosophiam, quæ ex huiusmodi (qualem antè docuimus & parauimus) inquisitione legitimâ, & castâ, & seuerâ educitur & constituitur. Hanc verò postremam Partem perficere & ad exitum perducere, res est & suprâ vires, & ultra spes nostras collocata. Nos ei initia (vt speramus) non contemnenda, exitum generis humani fortuna dabit; qualem fortè homines in hoc Rerum & Animorum statu, haud facile animo capere aut metiri queant. Neque enim agitur solùm fœlicitas Contemplatiua, sed verè res humanæ & fortunæ, atque omnis Operum potentia. Homo enim Naturæ minister & interpret tantum facit & intelligit, quantum de Naturæ ordine, Opere, vel Mente, obseruauerit: nec amplius scit, aut potest. Neque enim vllæ vires Causarum catenam soluere aut perfringere possint: neque Natura aliter quàm parendo vincitur. Itaque intentiones geminæ illæ, humanæ scilicet Scientiæ, & Potentiæ, verè in idem coincidunt: & frustratio Operum maxime fit ex ignorantia Causarum.

Atque in eo sunt omnia, siquis oculos Mentis à Rebus ipsis nunquam deiciens, earum imagines planè vt sunt, excipiat. Neque enim hoc siuerit Deus, vt Phantasiæ nostræ somnium pro Exemplari Mundi edamus: sed potiùs benignè faueat, vt Apocalipsim, ac veram visionem vestigiorum & sigillorum Creatoris super Creaturas, scribamus.

Itaque Tu Pater, qui lucem visibilem primitias Creaturæ dedisti, & lucem Intellectualem ad fastigium Operum

Operum tuorum in faciem Hominis inspiraſti ; Opus hoc, quod à tua Bonitate profectum, tuam gloriam repetit, tuere & rege. Tu poſtquam conuerſus es ad ſpectandum Opera quæ fecerunt manus tuæ, vidisti quòd omnia eſſent bona valdè ; & requieuiſti. At Homo conuerſus ad Opera quæ fecerunt manus ſuæ, vidit quòd omnia eſſent vanitas & vexatio ſpiritus ; nec vllò modo requieuit. Quare ſi in Operibus tuis ſudabimus, facies nos viſionis tuæ & Sabbati tui participes. Supplices petimus, vt hæc mens nobis conſtet : vt que nouis Eleemoſynis per manus noſtras & aliorum, quibus eandem mentem largieris, familiam humanam dotatam velis.

DEEST PARS PRIMA
 INSTAVRATIONIS,
 QVÆ COMPLECTITVR
 PARTITIONES SCIENTIARVM.

*Illæ tamen ex Secundo Libro de Progres-
 sibus faciendis in Doctrinâ Di-
 uinâ & Humanâ, nonnul-*

*la, ex parte peti
 possunt.*

SEQVITVR SECUNDA PARS
 INSTVARATIONIS;
 QVÆ ARTEM IPSAM

*Interpretandi Naturam, & verioris adoperatio-
 nis Intellectûs exhibet: neque eam ipsam
 tamen in Corpore tractatûs iusti;
 sed tantùm digestam per
 summas, in Apho-
 rismos.*

PRAEFA-

PRIMA PARTIS
INSTAVRATIONIS
QUE COMPLECTITUR

PARTITIONES SCIENTIARUM

liber secundus ex secundo libro de Progre-

ssibus faciendis in Doctrina Di-

vis & Humanis, nonnulli

la ex parte per-

posuit.

SECUNDA PARTIS
INSTAVRATIONIS
QUE PARTIM

Interpretandi Naturam & verioris adoperatio-

nis Intellectus exhibet: neque eam ipsam

tamen in Corpore tractatam esse:

sed tantum digestam per

summas, in Aphe-

risior.

PRÆFATA

PARS SECVNDA OPERIS,
QVÆ DICITVR
NOVVM ORGANVM,
SIVE
INDICIA VERA
DE INTERPRETATIONE
NATVRÆ.

PARS SECUNDA OPERIS
QVAE DICTVR
NOVVM ORGANVM

SIVE
INDICIA VERA
DE MYSTERIATIONE
NATVAE

PRAEFATIO.

Vi de Naturâ, tanquàm de re exploratâ, pronuntiare ausi sunt, siue hoc ex animi fiducia fecerint, siue ambrosiosè, & more professorio; maximis illi Philosophiam, & Scientias detrimentis affecere. Ut enim ad fidem faciendam vaudt, ita etiam ad inquisitionem extinguendam & abrumpendam efficaces fuerunt. Neque virtute propria tantum profuerunt, quantum in hoc nocuerunt, quod aliorum virtutem corruperint, & perdiderint. Qui autem contrariam huic viam ingressi sunt, atque nihil prorsus sciri posse asseruerunt, siue ex Sophistarum veterum odio, siue ex animi fluctuatione, aut etiam ex quadam doctrinae copia, in hanc opinionem delapsi sint, certè non contemnendas eius rationes adduxerunt; veruntamen nec à veris initijs sententiam suam deriuarunt, & studio quodam, atque affectatione prouecti, prorsus modum excesserunt. At antiquiores ex Græcis (quorum scripta perierunt)

D

inter

inter pronuntiandi iactantiam, & Acatalepsiae desperationem, prudentius se sustinuerunt: Atque de inquisitionis difficultate, & rerum obscuritate, saepius querimonias & indignationes miscentes, & veluti frænum mordentes, tamen propositum urgere, atque Naturæ se immiscere, non destiterunt: Consentaneum (ut videtur) existimantes, hoc ipsum (videlicet utrùm aliquid sciri possit) non disputare, sed experiri. Et tamen illi ipsi, impetu tantùm intellectus vsi, Regulam non adhibuerunt, sed omnia in acri meditatione, & mentis volutatione, & agitatione perpetuâ, posuerunt.

Nostra autem ratio, ut opere ardua, ita dictu facilis est. Ea enim est, ut certitudinis gradus constituamus; Sensum per reductionem quandam tueamur, sed Mentis opus quod Sensum subsequitur, plerunquæ reiiciamus; nouam autem & certam viam, ab ipsis Sensuum perceptionibus, Menti aperiamus, & muniamus. Atque hoc proculdubio viderunt & illi, qui tantas Dialecticæ partes tribuerunt. Ex quo liquet, illos Intellectui adminicula quæ fuisse, Mentis autem processum natium, & sponte mouentem, suspectum habuisse. Sed serum planè rebus perditis hoc adhibetur remedium; postquam Mens ex quotidianâ vitæ consuetudine, & auditionibus, & doctrinis inquinatis occupata, & vanissimis Idolis obsessa fuerit. Itaque Ars illa Dialecticæ, serò (ut diximus) cauens, neque rem vlllo modo restituens, ad errores potius figendos, quàm
ad

ad veritatem aperiendam valuit. Restat vnica salus, ac sanitas, vt opus *Mentis* vniuersum de integro resumatur; ac *Mens*, iam ab ipso principio, nullo modo sibi permittatur, sed perpetuò regatur; ac res, veluti per machinas, conficiatur. Sanè si homines opera *Mechanica* nudis manibus, absque instrumentorum vi, & ope, aggressi essent, quemadmodum opera *Intellectualia* nudis ferè *Mentis* viribus tractare non dubitârunt; parua admodum fuissent res, quas mouere & vincere potuissent, licèt operas enixas, atque etiam coniunctas præstitissent. Atque si paulisper morari, atque in hoc ipsum exemplum, veluti in speculum, intueri velimus; exquiramus (si placet) si fortè obeliscus aliquis, magnitudine insignis, ad triumphi vel huiusmodi magnificentiae decus transferendus esset, atque id homines nudis manibus aggredierentur, annon hoc magnæ cuiusdam esse dementiae, spectator quispiam rei sobrius fateretur? Quòd si numerum augerent operariorum, atque hoc modò se valere posse considerent, annon tantò magis? Sin autem delectum quendam adhibere vellent, atque imbecilliores separare, & robustis tantùm & vigentibus vti, atque hinc saltem se voti compotes fore sperarent, annon adhuc eos impensius delirare diceret? Quin etiam si hoc ipso non contenti, artem tandem athleticam consulere statuerent, ac omnes deinceps manibus, & lacertis, & nervis ex arte bene vinctis, & medicatis, adesse iuberent, annon prorsus eos dare operam, vt cum ratione quâdam & pru-

dentia insanirent, clamaret? Atque homines tamen simili malesano impetu, & conspiratione inutili, feruntur in Intellectualibus; dum ab ingeniorum vel multitudine & consensu, vel excellentia & acumine, magna sperant; aut etiam Dialecticâ (quæ quædam Athletica censeri possit) mentis nervos roborant: Sed interim licet tanto studio & conatu, (si quis verè iudicauerit) intellectum nudum applicare non desinunt. Manifestissimum autem est, in omni opere magno, quod manus hominis præstat, sine instrumentis & machinis, vires nec singulorum intendi, nec omnium coire posse.

Itaque ex his quæ diximus præmissis, statuimus duas esse res, de quibus homines planè monitos volumus, nè fortè illæ eos fugiant, aut prætereant. Quarum prima huiusmodi est; fieri fato quodam (ut existimamus) bono, ad extinguendas & depellendas contradictiones, & tumores animorum, ut & Veteribus honor, & reuerentia intacta, & imminuta maneant, & nos destinata perficere, & tamen modestiæ nostræ fructum percipere possimus. Nam nos, si profiteamur nos meliora afferre quàm antiqui, eandem quam illi viam ingressi; nullâ verborum arte efficere possimus, quin inducatur quædam ingenij, vel excellentiæ, vel facultatis comparatio, siue contentio; non ea quidem illicita, aut noua; (Quidni enim possimus, pro iure nostro (neque eo ipso alio, quàm omnium) si quid apud eos non rectè inuentum, aut positum sit, reprehendere, aut notare?) Sed tamen utcumque iusta aut permissa; nihilominus impar fortasse

fortasse fuisset ea ipsa contentio, ob virium nostrarum modum. Verum quum per nos illud agatur, ut alia omninò via Intellectui aperiatur, illis intentata & incognita, commutata iam ratio est; cessant studium & partes; nosque indicis tantummodò personam sustinemus; quod mediocris certè est auctoritatis, & fortunæ cuiusdam potiùs, quàm facultatis & excellentiæ. Atque hæc moniti species ad Personas pertinet, altera ad Res ipsas.

Nos siquidem de deturbandâ eâ, quæ nunc floret, Philosophiâ, aut si quæ alia sit, aut erit, hæc emendatior, aut auctior, minimè laboramus. Neque enim officimus, quin Philosophia ista recepta, & aliæ id genus, disputationes alant, Sermones ornent, ad professoria munera, & vitæ civilis compendia, adhibeantur, & valeant. Quin etiam apertè significamus, & declaramus, eam quam nos adducimus Philosophiam, ad istas res admodum utilem non futuram. Non præstò est; neque in transitu capitur; neque ex prænotionibus Intellectui blanditur; neque ad vulgi captum, nisi per utilitatem, & effecta descendet.

Sint itaque (quod foelix faustumque sit utrique parti) duæ doctrinarum emanationes, ac duæ dispensationes; duæ similiter Contemplantium, suè Philosophantium Tribus, ac veluti Cognationes; atque illæ neutiquam inter se inimicæ, aut alienæ, sed fœderatæ, & mutuis auxilijs deuinctæ: sit denique alia Scientias Colendi, alia Fruendi ratio. Atque quibus prima potior & acceptior est, ob festinationem, vel vitæ civilis

lis rationes, vel quòd illam alteram ob mentis infirmitatem capere & complecti non possint, (id quod longè plurimis accidere necesse est) optamus, vt ijs foeliciter, & ex voto succedat, quod agunt; atque vt quod sequuntur, teneant. Quòd si cui mortalium cordi & curæ sit, non tantùm Inuentis hæerere, atque ijs vti, sed ad vltiora penetrare; atque non disputando aduersarium, sed opere naturam vincere; denique, non bellè & probabiliter opinari, sed certò & ostensuè scire; tales, tanquam veri Scientiarum filij, nobis (si videbitur) se adiungant; vt omisis Naturæ atrijs, quæ infiniti contriuerunt, aditus aliquando ad interiora patefiat. Atque vt meliùs intelligamur, vtque illud ipsum quod volumus, ex nominibus impositis magis familiariter occurrat; altera ratio, suè via, Anticipatio Mentis; altera, Interpretatio Naturæ, à nobis appellari consuevit.

Est etiam quod petendum videtur. Nos certè cogitationem suscepimus, & curam adhibuimus, vt quæ à nobis proponentur, non tantùm vera essent, sed etiam ad animos hominum (licèt miris modis occupatos & interclusos) non incommodè, aut asperè accederent. Veruntamen æquum est, vt ab hominibus impetremus, (in tantâ præsertim Doctrinarum & Scientiarum restauratione) vt qui de hisce nostris aliquid, siue ex sensu proprio, siue ex auctoritatum turbâ, siue ex demonstrationum formis (quæ nunc tanquam Leges quædam iudiciales inualuerunt) statuere, aut existimare velit; nè id in transitu, & velut aliud agendo, facere se posse

se posse speret; sed vt rem pernoscatur; nostram, quam de-
 scribimus & munimus, viam, ipse paulatim tentet;
 subtilitati rerum, quæ in experientia signata est, as-
 suescat; prauos denique, atque altè hærentes men-
 tis habitus, tempestiuâ, & quasi legitimâ mo-
 râ corrigat; atque tum demùm (si placue-
 rit) postquam in potestate suâ esse cœ-
 perit, iudicio suo utatur.

PARTIS SECUNDAE

SVMMA

SEQVITVR

PARTIS SECUNDAE SVMMA;

DIGESTA

IN APHORISMOS.

se posse speret; sed ut rem pernolet; hostiam, quam de
 virtutibus & munus; vram, ipse periculum tenet;
 subiacet verum, que in experientia figurata est, et
 necesse est; prout dicitur, atque alie partes mor-
 tis hoc est, tempus, & quod legitimum mo-
 ritus corrigat; atque tum deum (A placet
 ut) postquam in potestate fuisse co-
 nuenit, ut perit, iudicio suo carum.

SEQUITUR
 PARTIS SECUNDAE SUMMA

DIGESTA
 PHORIS MOS.

(Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through or a second column of text)

APHORISMI
 DE INTERPRETATIONE
 PARTIS SECVNDÆ
 SVMMÆ,
 DIGESTA
 IN
 APHORISMOS.

*Interpres, tantum facit, quod
 intelligit, quantum de Nomen
 Ordine re, vel mente,
 observauerit, nec amplius
 scit, aut potest.*

II.

*Ne manus auda, nec fratellus sibi permissus,
 nuntium valet. Instrumē **B** & auxilijs res perficitur,
 quibus opus est, non minus ad vitellum, quam ad manum.
 Et que ut instrumenta in suis moribus res*

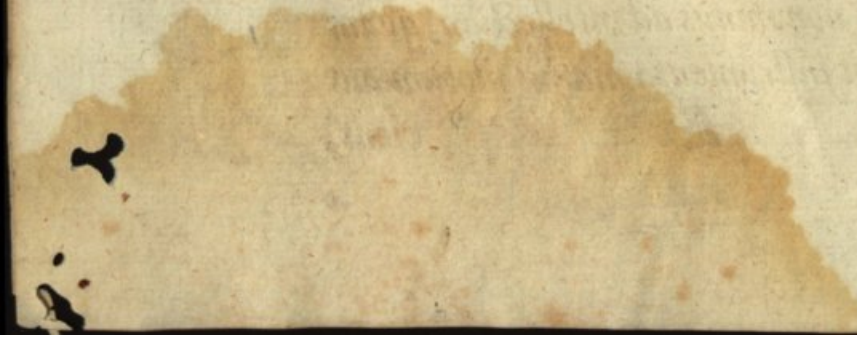
PAR TIS SECVNDAE
SVMMA

DIGESTA

IN

APHORISMOS.

F

APHORISMI
DE INTERPRÉTATIONE
NATURAE,
ET REGNO HOMINIS.

APHORISMVS

I.

homo Naturæ minister, & Interpreter, tantum facit, & intelligit, quantum de Naturæ Ordine re, vel mente, obseruauerit, nec amplius scit, aut potest.

II.

Nec manus nuda, nec Intellectus sibi permissus; multum valet; Instrumentis & auxilijs res perficitur; quibus opus est, non minus ad intellectum, quam ad manum. Atque vt instrumenta manûs motum aut

Et

cient,

cient, aut regunt; Ita & instrumenta Mentis, Intellectui aut suggerunt, aut cauent.

III.

Scientia & Potentia humana in idem coincidunt; quia ignorantia causæ destituit effectum. Natura enim non nisi parendo vincitur: Et quod in Contemplatione, instar causæ est; Id in Operatione, instar Regule est.

IV.

Ad opera nil aliud potest Homo, quam vt corpora naturalia admoueat, & amoueat: reliqua, Natura intus transfigit.

V.

Solent se immiscere Naturæ (quoad Opera) Mechanicus, Mathematicus, Medicus, Alchymista, & Magus: sed omnes (vt nunc sunt res) conatu leui, successu tenui.

VI.

Insanum quiddam esset, & in se contrarium, existimare ea, quæ adhuc nunquam facta sunt, fieri posse, nisi per modos adhuc nunquam tentatos.

VII.

Generationes Mentis & Manûs numerosæ admodum videntur in libris, & Opificijs. Sed omnis ista varietas sita est in subtilitate eximiâ, & deriuationi-

tionibus paucarum rerum, quæ innotuerunt; non in numero Axiomatum.

VIII.

Etiam Opera, quæ iam inuenta sunt, Casui debentur, & Experimentis, magis quàm Scientiis: Scientiæ enim, quas nunc habemus, nihil aliud sunt quàm quædam Concinnationes rerum antea inuentarum; non modi inueniendi, aut designationes nouorum Operum.

IX.

Causa verò & radix ferè omnium malorum in Scientiis ea vna est; quòd dum Mentis humanæ vires falso miramur & extollimus, vera eius auxilia non quaerimus.

X.

Subtilitas Naturæ subtilitatem Sensûs & Intellectûs multis partibus superat; vt pulchræ illæ meditationes, & speculationes humanæ, & Causationes, res male sana sint, nisi quòd non adsit, qui aduertat.

XI.

Sicut Scientiæ, quæ nunc habentur, inutiles sunt ad inuentionem Operum: Ita & Logica quæ nunc habetur, inutilis est ad inuentionem Scientiarum.

XII.

Logica, quæ in usu est, ad errores (qui in notionibus vulgaribus fundantur) stabilendos & corrigendos

gandos valet, potius quàm ad inquisitionem veritatis; ut magis damnosa sit, quàm utilis.

XIII.

Syllogismus ad Principia Scientiarum non adhibetur, ad media Axiomata frustra adhibetur, cum sit subtilitati Naturæ longè impar. Assensum itaque constringit, non res.

XIV.

Syllogismus ex Propositionibus constat, propositiones ex verbis, verba Notionum tesserae sunt. Itaque si notiones ipsæ (id quod basis rei est) confusæ sint, & temerè à rebus abstractæ; nihil in ijs, quæ superstruntur, est firmitudinis. Itaque spes est vna in Inductione verâ.

XV.

In Notionibus nil sani est, nec in Logicis, nec in Physicis; non Substantia, non Qualitas, Agere, Pati, ipsum Esse, bonæ notiones sunt; multò minùs Graue, Leue, Densum, Tenue, Humidum, Siccum, Generatio, Corruptio, Attrahere, Fugare, Elementum, Materia, Forma, & id genus; sed omnes phantasticæ & malè terminatæ.

XVI.

Notiones infimarum Specierum, Hominis, Canis, Columbæ, & prehensionum immediatarum

rum sensus; Calidi, Frigidi, Albi, Nigri, non fallunt magnoperè; quæ tamen ipsæ à fluxu Materia & Commissione rerum quandoque confunduntur; reliquæ omnes (quibus homines hætenus vsi sunt) aberrationes sunt, nec debitis modis à rebus abstractæ, & excitatæ.

XVII.

Nec minor est libido & aberratio in constituendis Axiomatibus, quàm in Notionibus abstrahendis; idque in ipsis principiis, quæ ab inductione vulgari pendunt. At multò maior est in Axiomatibus, & propositionibus inferioribus, quæ educit Syllogismus.

XVIII.

Quæ adhuc inuenta sunt in Scientiis, ea huiusmodi sunt, vt notionibus vulgaribus ferè subiaceant: Ut verò ad interiora & remotiora Naturæ penetretur, necesse est, vt tam Notiones, quàm Axiomata magis certâ & munitâ viâ à rebus abstrahantur; atque omninò melior & certior Intellectûs adoperatio, in vsum veniat.

XIX.

Duæ viæ sunt, atque esse possunt ad inquirendam & inueniendam veritatem. Altera à sensu & particularibus aduolat ad Axiomata maximè generalia, atque ex ijs principijs eorumque immotâ veritate, iudicat & inuenit Axiomata media: Atque hæc viæ
in usu

in usu est; Altera à sensu & particularibus excitat Axiomata, ascendendo continentèr & gradatim, vt ultimo loco perueniatur ad maximè generalia; quæ via vera est, sed intentata.

XX.

E Andem ingreditur viam (priorem scilicèt) Intellectus sibi permissus, quam facit ex ordine Dialecticæ. Gestit enim Mens exilire ad magis generalia, vt acquiescat: Et post paruam moram fastidit experientiam: Sed hæc mala demùm aucta sunt à Dialecticâ ob pompas disputationum.

XXI.

I Ntellectus sibi permissus, in ingenio sobrio & patiente, & graui (præsertim si à doctrinis receptis non impediatur) tentat nonnihil illam alteram viam, quæ recta est, sed exiguo profectu; cum Intellectus, nisi regatur & iuuetur, res inæqualis sit, & omninò inhabilis ad superandam rerum obscuritatem.

XXII.

V Traque via orditur à sensu & particularibus, & acquiescit in maximè generalibus: Sed immensum quiddam discrepant; cum altera perstringat tantum experientiam & particularia cursim; altera in ijs ritè & Ordine versetur; Altera rursus iam à principio constituat generalia quædam abstracta, & inutilia; altera gradatim exurgat ad ea quæ reuerà Nature sunt notiora.

Non

XXIII.

Non leue quiddam interest inter humanae mentis Idola, & diuinæ mentis Ideas, hoc est, inter placita quædam inania, & veras signaturas, atque impressiones factas in creaturis, prout inueniuntur.

XXIV.

Nullo modo fieri potest, vt Axiomata per argumentationem constituta ad inuentionem nouorum Operum valeant; quia subtilitas Naturæ subtilitatem argumentandi multis partibus superat. Sed Axiomata à particularibus ritè & Ordine abstracta, noua particularia rursus facilè indicant, & designant; Itaque Scientias reddunt actiuas.

XXV.

Axiomata, quæ in usu sunt, ex tenui & manipulari experientia, & paucis particularibus, quæ vt plurimum occurrunt, fluxère; & sunt ferè ad mensuram eorum facta, & extensa: vt nil mirum sit, si ad noua particularia non ducant. Quod si fortè instantia aliqua non prius animaduersa aut cognita se offerat, Axioma distinctione aliquâ friuolâ saluatur, vbi emendari ipsum verius foret.

XXVI.

Rationem humanam, quâ vtimur, ad Naturam Anticipationes Naturæ, (quia res temeraria est & præmatura,) at illam Rationem quæ debitis mo-

dis elicitur à rebus, Interpretationem Naturæ, docendi gratiâ, vocare consueuimus.

XXVII.

Anticipationes satis firmæ sunt ad consensum; quandoquidem, si homines etiam insanirent ad unum modum & conformiter, illi satis benè inter se congruere possent.

XXVIII.

Quin longè validiores sunt ad subeundum assensum Anticipationes, quàm Interpretationes; quia ex paucis collectæ, ijsq; maximè quæ familiariter occurrunt, Intellectum statim perstringunt & phantasiam implent; ubi contra, Interpretationes ex rebus admodum varijs & multùm distantibus sparsim collectæ, Intellectum subito percutere non possunt; ut necesse sit eas, quoad Opiniones, duras & absonas, ferè instar mysteriorum fidei videri.

XXIX.

In Scientijs, quæ in Opinionibus & placitis fundatæ sunt, bonus est vsus Anticipationum, & Dialecticæ; quando opus est assensum subiugare, non res.

XXX.

Non, si omnia omnium ætatum ingenia coierint, & labores contulerint & transmiserint, progressus magnus fieri poterit in Scientijs per Anticipationes: quia errores radicales, & in primâ digestionem
mentis

mentis, ab excellentiâ functionum & remediorum sequentium non curantur.

XXXI.

FRustrâ magnum expectatur augmentum in Scientijs ex superinductione & insitione nouorum super vetera; sed instauratio faciendâ est ab imis fundamentis, nisi libeat perpetuò circumuolui in Orbem, cum exili, & quasi contemnendo progressu.

XXXII.

Antiquis Authoribus suus constat honos, atque adeo omnibus; quia non ingeniorum aut facultatum inducitur comparatio, sed viæ; nosque non Iudicis, sed Indicis personam sustinemus.

XXXIII.

Nullum (dicendum enim est apertè) rectè fieri potest iudicium nec de viâ nostrâ, nec de ijs quæ secundum eam inuenta sunt, per Anticipationes (rationem scilicet quæ in vsu est) quia non postulandum est vt eius rei iudicio stetur, quæ ipsa in iudicium vocatur.

XXXIV.

Nequè etiam tradendi aut explicandi ea, quæ adducimus, facilis est ratio; quia, quæ in se noua sunt, intelligentur tamen ex analogiâ veterum.

XXXV.

Dixit Borgia de expeditione Gallorum in Italiam, eos venisse cum cretâ in manibus vt diuersoria notarent, non cum armis, vt perrumperent; fidem & nostra ratio est, vt doctrina nostra animos idoneos & capaces subintret; Confutationum enim nullus est vsus, vbi de Principijs & ipsis Notionibus, atque etiam de formis Demonstrationum dissentimus.

XXXVI.

Restat verò nobis modus tradendi vnus & simplex, vt homines ad ipsa particularia & eorum Series & Ordines adducamus; & vt illi rursus imperent sibi ad tempus abnegationem Notionum, & cum rebus ipsis consuescere incipiant.

XXXVII.

Ratio eorum, qui Acatalepsiam tenuerunt, & via nostra, initijs suis quodammodo consentiunt; exitu immensum disiunguntur & opponuntur. Illi enim nihil sciri posse simpliciter asserunt; Nos, non multum sciri posse in Naturâ, eâ, quæ nunc in vsu est, viâ: Verum illi exinde authoritatem sensus & intellectus destruunt; Nos auxilia iisdem excogitamus & subministramus.

XXXVIII.

Idola & Notiones falsæ quæ Intellectum humanum jam occupârunt, atque in eo altè hærent, non solum Mentis hominum, ita obsident, vt veritati adi-